

УДК [94(594):323]«196/197»
ББК 63.3(5ІНЗ)63-4

Антон Галушка-Адайкін

Реформування індонезійського суспільства в контексті зміцнення режиму «Нового Порядку» (кінець 60-х рр. – перша половина 70-х рр. ХХ ст.)

В статті розглядаються питання, пов'язані із змінами в політичному та економічному житті Республіки Індонезія, що відбулись після остаточного встановлення в країні ідеологічної системи «Новий Порядок». Головна увага приділяється ролі другого президента країни Сухарто в процесі реформування Індонезії. В статті також висвітлено передумови трансформації індонезійської владної системи у авторитарно-військову. Окреслено головні вектори зовнішньополітичної діяльності Республіки Індонезія на чолі із Сухарто.

Ключові слова: *Голкар, Індонезія, парламент, партія, Сухарто, уряд.*

Після подій 1965-1966 рр., пов'язаних із невдалою спробою державного перевороту в Індонезії, заборону Компартії та переслідуванням її членів, в країні деякий час панував хаос. Нестабільність в країні характеризувалась боротьбою на політичній арені між «батьком індонезійської революції», першим президентом Індонезії Сукарно та його візаві, представником військової еліти генералом Сухарто. Незважаючи на свою досвідченість та власну харизму, Сукарно втратив контроль над ситуацією в країні. Усі його спроби уникнути політичного краху були марними й у 1967 році Сухарто остаточно став повноправним та незаперечним лідером країни. Для другого президента країни та для його творіння, а саме для ідеології «Нового Порядку», наступив важкий час випробування, вірніше подолання низки проблем політичного, а головне економічного характеру. Спираючись

© Галушка-Адайкін А., 2013

Галушка-Адайкін Антон Романович - кандидат історичних наук, завідувач кафедри «Міжнародна інформація» «Міжнародного слов'янського університету».

на доволі широку підтримку в індонезійському суспільстві і, що найбільш важливо, з боку своїх колег військових, Сухарто розумів, що тільки успішні реформи допоможуть йому зміцнити свої позиції в якості лідера Республіки Індонезія.

Серед праць щодо проблематики розвитку Республіки Індонезія у досліджуваний період на увагу заслуговують роботи Ліддла¹ та ван Марле², які дослідили питання парламентських виборів в Індонезії, дослідження економічного розвитку Індонезії, які провів Хілл^{3,4}, аналіз політичного життя в країні після установаження режиму «Нового Порядку», проведений Поломкою⁵ та Моді⁶.

Головною метою даної статті є аналіз суспільно-політичного розвитку Республіки Індонезія у другій половині 60-х – першій половині 70-х років ХХ ст., тобто за часів становлення режиму «Нового Порядку» та консолідації влади в руках другого президента країни Сухарто.

Результати реформ на перших етапах становлення «Нового Порядку», спрямованих на підсилення національної валюти індонезійської рупії та залучення іноземних інвестицій у процес розбудови промислового комплексу країни, не змусили себе довго чекати: у 1967 році інфляція дорівнювала приблизно 100%, що було ще дуже високим рівнем, але порівняно із попереднім періодом було серйозним кроком на її подолання⁷. Громадяни Індонезії отримали право на вільний обмін іноземних валют. Індонезійська рупія остаточно стала ринковою грошовою одиницею, що дозволило зменшити експортно-імпорتنі транзакції, що проводились в «темну». Однак превалювання іноземних підприємств та китайців-чуконгів (китайського населення країни, що здавна мешкало на території Індонезії) на індонезійському ринку сильно вдарило по статку малайського представництва в торгівельних відносинах. Малайці, тобто корінні мешканці, втратили свої позиції навіть в споконвічних галузях виробництва та торгівлі: текстилі, виробництві продуктів харчування, тютюнових виробів кретек (власні сигарети, в яких окрім тютюну використовується гвоздика). Виробники та торговці некитайського походження, більшість з яких відносилось до правовірних мусульман й до цього повністю підтримувало курс Нового Порядку, почали

відкрито заявляти, що уряд ошукує власне населення. З огляду на те, що рівень безробіття не знизився, студентство також почало відкрито критикувати «Новий Порядок», наполягаючи на тому, що ціни повинні бути знижені та уряд повинен створювати нові робочі місця.

В конфесійному житті Індонезії сталися зміни, які не могли не позначитись на подальшому розвитку країні. Представники ісламської еліти, лідери мусульман по всій країні справедливо вважали, що з настанням нових часів, з огляду на роль мусульман у встановленні «Нового Порядку», їхньої участі у перемозі над Компартією, Іслам повинен був вийти на новий рівень. Однак, насправді, все відбулось зовсім за іншим сценарієм. Багато мусульман-абанган (представників ліберального Ісламу) звернулись до Кебатінан, своєрідної суміші Ісламу, містицизму та різних теологічних течій⁸. Що ще більш серйозно, були й такі, а їх було чимало, які перейшли до іншої конфесії. З поміж багатьох конфесій, що існують на теренах Індонезії, саме християнство отримало більшість неофітів. У певній мірі події 1965 року стали причиною настільки відчутного збільшення кількості християн в країні. Під час знищення Компартії Індонезії, що завжди асоціювалась із атеїзмом та превалюванням власної ідеології над вірою та релігією, більша частка тих, хто побоювався утисків або навіть репресій, обрала своєю релігією саме християнство, з огляду на простоту ритуалів та відсутність обмежень у їжі та напоях. Звісно, що неофіти християнства походили з тих районів, що до цього підтримували Компартію й лише страх за своє життя та життя близьких змушували людей ставати послідовниками тієї чи іншої релігії. Не слід нівелювати проповідницьку діяльність деяких релігійних течій. Проповідники Свідків Єгови та Адвентистів Сьомого Дня привели десятки тисяч осіб до лона цих протестантських вчень, завдяки певного містицизму, що присутній у цих течіях.

Індонезія створювалась як мультиконфесійна країна, але до часів Нового Порядку представники різних конфесій переважно мешкали у відокремлених один від іншого районах. Із збільшенням кількості представників інших релігій окрім Ісламу відбувся феномен міжконфесійного географічного зміщення,

тобто часто представники різних релігій почали мешкати в одному районі або навіть в одній родині її члени сповідували різні релігії. Недивовижне, що за часів політичної нестабільності та низки різноманітних криз, й поміж представників різних конфесій могли виникнути непорозуміння або навіть ворожнеча. У квітні 1967 року у Ачесі відбулась низка нападів на місцеві церкви та молитовні доми. У жовтні антихристиянські заворушення відбулись у Макассарі на Сулавесі. Пізніше ці антихристиянські настрої перекинулись на Яву та Суматру, що також було викликано тим, що більшість християн на цих островах належало до китайської частини населення країни.

У тому ж жовтні 1967 року Сухарто дуже жорстко відреагував на ці події, розуміючи небезпечність подібної міжконфесійної ворожнечі, особливо побоюючись щодо власної підтримки з боку китайського населення, яке було запорукою міцності «Нового Порядку». У листопаді за підтримки уряду була проведена низка зустрічей між представниками ісламської та християнської конфесій. Але вони не змогли дійти до будь-якогось прийняттого рішення, що, взагалі-то було зрозуміло ще до початку цих засідань. Стало зрозуміло лише те, що молоде покоління обох релігій є більш гнучким та готовим до більшого співрозуміння, ніж представники старої генерації. Міжконфесійні сутички потрохи згасли після 1967 року, завдяки жорсткій позиції військових щодо будь-яких проявів внутрішньої ворожнечі, що б могла дестабілізувати ситуацію в країні та призвести до вибуху громадянської війни в Індонезії.

Навесні 1967 року відбулась спроба відродити партію Масьюмі. За проектом відродження партії стояла молода генерація ісламських політиків. Але Сухарто не підтримав цю ідею, не довіряючи цим представникам мусульманської політичної сили, вважаючи їх занадто фанатичними та такими, що зганьбили себе у різноманітних заходах екстремістського характеру⁹. Ісламська верхівка почала дуже недовірливо ставитись до нової влади, вважаючи, що у найвищих політичних колах існує антиісламська згода, мотивуючи це тим, що більшість вищого офіцерського складу армії сповідує християнство або, включаючи Президента, є послідовниками Кебатінан, аніж чистого Ісламу.

Національна партія та Нахдатуль Улама також опинились під тиском з боку нової влади. Більшість вважала за необхідне знищення Національної партії, що завжди асоціювалась із постаттю першого президента Сукарно, однак Сухарто вважав, що вигідніше буде її послабити та поставити на її чолі своїх людей. Сітор Сітуморанг, інтелектуальний лідер партії, відданий послідовник ідей Сукарно, був заарештований та провів у тюрмі 7 років без будь-якого судового розгляду справи¹⁰.

У серпні 1967 року Сухарто централізував управління армією в своїх руках, заклавши чотири міністерства, що керували відповідними видами військ країни. У 1968 році на посту губернатора 17 з 25 провінцій Республіки Індонезія були представники військової еліти. У 1969 році більше половини бупаті (керівників районних адміністрацій та мерів міст) також належали до армійської верхівки¹¹.

У березні 1968 року верхня палата парламенту на черговому засіданні обрала Сухарто президентом країни на наступні 5 років. Він сформував новий кабінет у червні, що більшістю складався з технократів, а не з військових. Сумітро Джджохадікусумо був призначений міністром торгівлі, що викликало невдоволення серед військових кіл¹². Ці технократи були важливі для існування усього Нового Порядку, тому що країна потребувала фінансової допомоги з боку країн антикомуністичного блоку, політикою яких керували не військові, а фахівці з управління та економіки. До складу кабінету міністрів Індонезії, що був сформований пізніше у 1971 році, входило навіть 10 університетських професорів¹³. Але слід зазначити, що незважаючи на значущість цих технократів, рішення приймалися лише військовими з внутрішнього кола Сухарто.

Проблема безпеки в країні із встановленням режиму Сухарто продовжувала існувати, однак ця проблема вже не мала такого серйозного впливу на внутрішньополітичне становище в країні. Так у 1967 році в Південній Блорі на Центральній Яві з'явилися нові послідовники руху Самін, який існував ще на початку ХХ століття й отримав назву на честь свого засновника Сурантіко Саміна. Місцевий духовний лідер на ім'я Мбах Суро зібрав велику кількість послідовників серед землеробів цього

регіону. Уряд побачив у цьому загрозу повернення комунізму та направив війська з метою придушення руху. Мбах Суро та його найближче оточення були вбиті. У середині 1968 року у Блітарі на Східній Яві залишки місцевого осередку Компартії активізували свою пропагандистську роботу серед селян. Органи безпеки за пару місяців розкрили усю агентурну мережу місцевих комуністів: приблизно 800 осіб було заарештовано та ув'язнено. За свої зв'язки із комуністами декілька сотень військових було звільнено після того, як органи безпеки отримали інформацію з заарештованих блітарських комуністів¹⁴. На Західному Калімантані у джунглях переховувались представники колишньої Компартії, більшість з яких належала до китайського населення країни. Для їх затримання було проведено спільну малайзійсько-індонезійську військову операцію поблизу кордону між двома країнами.

У лютому 1968 року було засновано Parmusi (Partai Muslimin Indonesia, Партія мусульман Індонезії), партію, що базувалась на модерністській ісламській ідеології. Ця партія почала активно працювати над впровадженням мусульманського законодавства в країні, однак уряд відкинув багато численні пропозиції щодо ісламізації країни. Однак уряд дозволив друкувати промусульманські газети, що були заборонені до цього.

Уряд спробував спрямувати енергію різних соціальних прошарків на діяльність створених спеціально для цього спілок або корпорацій: SPSI (Serikat Pekerja Seluruh Indonesia, Спілка робітників та працівників Індонезії), PGRI (Persatuan Guru Republik Indonesia, Спілка вчителів Індонезії), PWI (Persatuan Wartawan Seluruh Indonesia, Спілка журналістів Індонезії), MUI (Majelis Ulama Indonesia, Вища ісламська рада), KNPI (Komite Nasional Pemuda Indonesia, Національний комітет молоді Індонезії, що був створений для контролю над студентством) та інше. Над всім цим стояла коаліція АВГ (збройні сили Індонезії, адміністративні установи та правляча партія GOLKAR), на чолі якої був Сухарто.

У серпні 1967 року Індонезією, Малайзією, Таїландом, Філіппінами та Сінгапуром було засновано АСЕАН, Асоціацію країн Південно-Східної Азії. Ця організація, спрямована на

розвиток регіональних зносин в галузі економіки та культури, до середини 70-х не відрізнялась активністю. Однак для Індонезії вона відіграла роль своєрідної трибуни, з якої «Новий Порядок» міг би заявити про себе. Асоціація також стала своєрідною противагою впливу Японії та США на розвиток подій у регіоні.

Нафта та газ були визначені як головні засади розвитку економіки країни. У 1968 році було розпочато розробку шельфу по всій території країни. У серпні того ж року шляхом об'єднання декількох підприємств було створено Pertamina (Perusahaan Pertambangan Minyak dan Gas Bumi Negara, Державне підприємство з видобутку нафти та газу)¹⁵. Очолив компанію Ібну Сутово, який швидко став відомим у усьому світі нафти та газу завдяки своїй агресивній політиці, але пізніше втратив контроль над собою, що й призвело до його падіння у 1975 році. Пертаміна власноруч дуже мало проводила розробок та буріннь, заключаючи договори на буріння з іноземними компаніями, що отримували частку з видобутої нафти.

У 1969 році «Новий Порядок» вже остаточно та повністю змінив стару систему. Уряд таки зміг опанувати інфляцію, зростання цін на продукти загального споживання зупинилось на відмітці 10% в рік¹⁶. 1 квітня уряд проголосив щодо переходу економіки на п'ятирічне планування, що отримало назву Repelita (Rencana Pembangunan Lima Tahun, Пятирічний план розвитку). Звісно, що Сухарто та уряд не копіювали радянську планову економічну систему, але деякі ідеї, корисні на погляд нового керівництва країни, все ж таки були запозичені. Головний акцент в цьому п'ятирічному плані розвитку було зроблено на покращенні інфраструктури в країні, інтенсифікації розвитку агропромислового комплексу. Три чверті з загальної суми, що була закладена у кошторис п'ятирічки, була запозичена у закордонних інвесторів. Це призвело до того, що вже у 1972 році новий зовнішній борг країни перевершив борги країни за часів Сукарно¹⁷. Але це не стало завадою на шляху розвитку країни, навпаки, імідж Індонезії в очах країн антирадянського блоку набув серйозного рівня. Президент США Річард Ніксон відвідав Індонезію і, як наслідок, американська зброя у великих обсягах напярму почала постачатись до країни.

Важливим елементом розбудови індонезійської економіки стала програма трансміграції, спрямована на подолання бідності в регіонах з надлишковим населенням, наприклад, на Яві, та на покращення аграрного та індустріального комплексів в тих регіонах, де населення не вистачало, наприклад, на Калімантані, Суматрі тощо. Переселення народів повинно було також ще більше об'єднати націю, знизити ризик поширення сепаратистського руху в Індонезії.

У 1969 році Індонезія здобула велику політичну перемогу: в кінці кінців Західне Папуа стало 26-ю провінцією Індонезії. Організація Об'єднаних Націй влаштувала своєрідний референдум серед 1002 представників Папуа, які вирішили, що майбутнє цього регіону пов'язане саме із Індонезією¹⁸. Багато хто з представників світової спільноти нарікав, що цей референдум не є волевиявленням народу Західного Папуа. Індонезія отримала 26 провінцію, але із цією великою політичною та економічною з огляду на природні багатства регіону, Індонезія отримала низку проблем, починаючи з питань адміністративного характеру, закінчуючи питаннями, пов'язаними із сепаратизмом в регіоні, а саме із Організацією Незалежне Папуа.

Іншим важливим питанням, яке потребувало негайного вирішення, було питання політичних в'язнів, доля яких ще не розглядалась у суді, кількість яких за підрахунками організації «Міжнародна Амністія» коливалась від 55 до 100 тисяч осіб. Усі в'язнів розділили на три категорії відповідно до їхньої причетності до заколоту 1965 року. До категорії А входили ті, хто напяму був пов'язаний із заколотом. До категорії В входили ті, хто належав до лав Компартії або симпатизував їй. До категорії С належали особи, рівень причетності яких до Компартії був нижчий за представників категорії В. Більшість ув'язнених категорії В відправлялася до табору на острові Буру, що знаходиться на Південному Молукку¹⁹. Їх кількість становила приблизно 14 тисяч осіб, серед яких знаходився великий письменник Прамудья Ананта Тур. Незважаючи на спротив збоку мусульманського населення країни ув'язнені з категорії С потроху відпускались урядом на волю. Ті, хто належав до категорії А, майже завжди отримували вирок у вигляді смертної кари.

У 1969-1970 роках відбулась остання «чистка» збройних сил країни від елементів, які не задовольняли Сухарто та його оточення. Командуючими усіх видів збройних сил країни стали вищі офіцери з Міністерства оборони. Старий товариш Сухарто адмірал Муда Судомо був призначений командуючим морськими силами країни. У 1970 році під арешт потрапила група офіцерів, яких після довго розслідування звинуватили у зв'язку із Компартією та у причетності до подій 1965-1966 років. Сухарто встановив новий пенсійний вік для військових, верхня межа дорівнювала 48 рокам. Він об'явив, що протягом наступних двох років 86 генералів підуть на пенсію. Таким чином він позбавлявся відданої попередньому президентові старої гвардії.

Майбутнє законодавчої влади було вирішене у листопаді 1969 року. Віднині нижня палата парламенту DPR складалась з 360 членів, які обирались загальними виборами, ще 100 депутатів призначались урядом. До верхньої палати парламенту MPR уряд призначав ще більшу кількість депутатів, а саме третину від загальної кількості²⁰. З лютого 1970 року усім держслужбовцям заборонялось членство у будь-якій партії за виключенням Golkar (Golongan Karya, Трудове Об'єднання), партії заснованої військовими в 1964 році для створення правлячого союзу військових з цивільними.

Однак нову владу не полишали побоювання відносно результатів майбутніх виборів з огляду на зростаючу критику режиму в індонезійському суспільстві. Незважаючи на те, що рейтинг самого Сухарто в народі був дуже високим, населення контроверсійно ставилось до його оточення. Населення країни вважало, що саме близькі президента і є головним джерелом розповсюдження ККН (Kolusi, Korupsi, Nepotisme; Змова, Корупція, Непотизм) в країні. Так дружина президента Сіті Хартіна Сухарто, більш відома як Ібу Тіен, очолювала декілька фондів, що оперували дуже великими грошми. Рідний брат президента Пробосутеджо та зведений брат Судвікатмоно увійшли до групи найбільш багатих людей країни. З легкої руки мас-медіа Індонезії Сухарто та його близькі стали називатись словом «sendana», що в перекладі з індонезійської значить «сандал». Це обумовлено тим, що Сухарто та його родичі мешкали на вулиці під цією назвою.

Студентство Індонезії негативно ставилось до політики уряду Сухарто та являло собою серйозну опозиційну силу. З метою підпорядкування молоді в 1970 році Сухарто наказав провести Загальноіндонезійський Конгрес Студентів в місті Богор, і в той же час міністерство внутрішніх справ Індонезії спробувало створити організацію, яка б контролювала усі студентські рухи, так звану NUS – National Union of Students. Студентство ж наполягало на створенні студентських урядів в кожному вищому навчальному закладі Індонезії.

Алі Муртопо та Амір Махмуд (міністр внутрішніх справ) відповідали за перемогу Golkar на виборах. Після низки перевірок партійних списків приблизно 20% членів інших партій було усунуто від можливості зайняти у майбутньому місце у парламенті. На місця, до міст та селищ, направлялись емісари, завданням яких був контроль за перемогою правлячої партії. Цікаво, що Golkar підтримали ті, хто раніше голосував за Компартію або Національну Партію, тому що бачив у цій партії противагу мусульманським партіям, що приймали участь у виборах.

Переконалива перемога Golkar на виборах здивувала навіть уряд. Партія отримала 62.8% голосів, що надало змогу отримати 236 місць у парламенті. Golkar отримала незаперечну перемогу (тобто більше 50% голосів) усюди крім Джакарти, Ачеху та Молукку, але ж й там виграла виборчі перегони. На другому місці опинилась партія Нахдатуль Улама з 18.7% голосів. Таким чином, підраховуючи кількість обраних депутатів та депутатів призначених, урядова партія отримала у нижній палаті парламенту 73% з загальної кількості мандатів, мусульманські партії – 20.4%, немусульманські партії – 6.5%. У верхній палаті парламенту уряд отримав приблизно 82% з загальної кількості депутатських місць²¹.

Пізніше у 1973 році уряд змусив усі партії крім, звісно, Голкар, що увійшли до парламенту об'єднатись у дві партії – мусульманську PPP (Partai Persatuan Pembangunan, Партія Єдиного Розвитку) та немусульманську PDI (Partai Demokrasi Indonesia, Демократична партія Індонезії)²². За виключенням виборів цим партіям було заборонено мати представництва на місцях на рівні нижче кабупатену. Цими заходами уряд остаточно знищив опозицію на рівні політичних партій²³.

У 1973 році верхня палата парламенту обирає Сухарто на другий президентський строк. Султан Хаменгкобувоно IX, який мав підтримку з боку індонезійського народу, а також з боку самого Сухарто, отримав посаду віце-президента.

Питання конфесійного характеру знов постали перед урядом. В країні, незважаючи на загальну підтримку уряду, поширювалось невдоволення серед мусульманської спільноти зростаючими капіталами еліти та китайськими чуконг. Все це відбувалось на тлі дуже ризикової політики, яку намагався впровадити Алі Муртопо: його варіант законопроекту стосувався можливості одруження мусульманки з немусульманином та визнання цивільного шлюбу. У вересні 1973 року розгнівана мусульманська молодь, спрямована більш досвідченими мусульманськими лідерами, увірвалась до будинку парламенту й змусила депутатів відізвати даний законопроект з порядку денного. Падіння уряду Танома Кіттікачома у Таїланді, викликане студентськими заворушеннями, зміцнило сміливість критиків та противників уряду та особисто Сухарто.

Візит японського прем'єр-міністра Танаки Какуеї у січні 1974 року викликав заворушення в Джакарті, що увійшли до історії як Malari (Malapetaka Januari, Січневе спустошення). Ці заворушення виникли внаслідок активності японців на індонезійському ринку, що негативно впливала на розвиток власне індонезійських підприємств. Студентство та молодь з бідних кварталів міста підпалили близько 800 автомобілів та 100 будинків, розкрадаючи при цьому магазини, що торгували товарами японського виробництва. Приблизно 20 тисяч осіб оточило будинок, де знаходився японський прем'єр-міністр, інші 5 тисяч мітингували біля президентського палацу²⁴. Комітет по справах безпеки в країні, який очолював Сумітро не відразу відреагував на події, пов'язані із візитом прем'єр-міністра Японії: тільки на третю добу Комітет взяв ситуацію під свій контроль. Багато хто у цьому побачив особисту зацікавленість Сумітро у цих подіях, деякі вважали, що він просто підтримував демонстрантів, деякі, що Сумітро намагався використати цю подію для досягнення власних політичних цілей.

17 січня цей народний виступ був остаточно припинений: 7 осіб загинуло, 200 отримало важкі травми. Уряд звинуватив у цих подіях колишніх членів та активістів Masyumi та PSI. Більшість затриманих для розслідування було звільнено, але були й такі, які отримали тюремні строки, серед них був Мохтар Любіс, редактор газети «Велика Індонезія». Були закриті газети та журнали, що, як вважав уряд, підтримували демонстрантів та антияпонські настрої в суспільстві. Сумітро був звільнений зі своєї посади, яку обійняв сам Сухарто.

25 квітня 1974 року в Португалії відбулась «революція гвоздик», на зміну диктатурі прийшли військові. Однак події, що відбулись далеко від Південно-Східної Азії, мали неабияке значення для Індонезії. Португальський губернатор на Східному Тиморі Лемош Піреш після того, як не отримав відповіді від Лісабону стосовно подальших дій колоніальної влади, розпочав евакуацію португальського колоніального корпусу та військових на острів Камбінг (малайська назва) або Атауро (східнотиморська назва) для подальшого повернення на батьківщину. 7 грудня 1975 року Індонезія вводить війська до Східного Тимору. Більша частина східнотиморського населення виступила проти індонезійської інтервенції, однак індонезійська армія була значна сильніше ніж місцеві воєнізовані загони. Пізніше Східний Тимор у якості 27-ої провінції було включено до складу Республіки Індонезія.

Жовтнева арабо-ізраїльська війна, як це дивно не звучить, позитивно вплинула на економіку країни. Ціна на нафту на світових ринках підскочила у рази: з 2.96 американських доларів за барель навесні 1973 року до 12.6 американських доларів влітку 1974 року. У 1974 році експорт нафти складав вже 74% від загального обсягу індонезійського експорту²⁵. Країна вже перестала залежати від кредитів від МВФ або інших держав. Це не означало, що Індонезія відразу стала багатю країною, але ж позитивні зрушення стали все більш відчутними.

Уряду було вкрай необхідно, з огляду на значущість нафтової індустрії, посилити контроль над Пертаміною, компанією, що стала однією з найбільших корпорацій світу, компанією, що інвестувала гроші не тільки в розвиток нафти, але й в агропромисловий комплекс, виробництво добрив, будівництво, металургію, телекомунікації

тощо. Однак вся діяльність була заснована на величезних боргах та корупції, що процвітала під керівництвом Ібну Сутово. Це призвело до того, що на початку 1975 року Пертаміна не змогла виплатити відсотки по кредитах банкам США та Канади. Уряд взяв на себе обов'язки по сплаті цих боргів, що вже перевищували суму у 10 мільярдів американських доларів. Відтоді Пертаміна, хоч і дорогою ціною, але стала підконтрольною урядові Індонезії.

Підсумовуючи процес становлення «Нового Порядку» як головної ідеологічної системи правління в Індонезії, слід зазначити, що до початку 1976 року «Новий Порядок» остаточно склався. Влада централізувалась в руках Сухарто та його найбільш відданих прибічників з родини, армії або з китайської заможної діаспори. Політична свобода стримувалась багаточисленними заборонами, страхом перед можливістю переслідувань з боку військового апарату та служби безпеки, відсутністю гласності та свободи преси. Незважаючи на існування багатопартійної політичної системи, лише партія Голкар володіла усіма можливостями для пропаганди серед населення й взагалі вибори знаходились під жорстким контролем армії. Незважаючи на помітні успіхи в економічній галузі, обіцянки уряду щодо покращення життя в країні та рівня охорони здоров'я не були втілені у життя. У зовнішній політиці Індонезія спиралась на співпрацю із західним блоком, але обмежуючи цю кооперацію виключно політично-економічними зносинами, без використання співпраці у військовій галузі. Вхідження до складу Індонезії Західного Папуа та Східного Тимору остаточно завершило процес формування країни.

Примітки:

¹. Liddle R. Pemilu-pemilu Orde Baru: Pasang Surut Kekuasaan Politik. – Jakarta: LP3ES, 1992. – 158 h.

². Marle A. van. Indonesian electoral geography under Orla and Orba // Oey Hong Lee ed., Indonesia after the 1971 elections. – London: Oxford University Press, 1974. – P. 37-59.

³. Hill H. Indonesia's New Order: the Dynamics of Socio-Economic Transformation. – St.Leonards: Allen&Unwin, 1994. – 364 p.

⁴. Hill H. The Indonesian Economy since 1966: Southeast Asia's Emerging Giant. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000. – 366 p.

5. Polomka P. Indonesia since Sukarno. – Harmondsworth: Penguin, 1971. – 228 p.
6. Mody N. Indonesia under Suharto. – New York: Apt, 1987. – 405 p.
7. Hill H. The Indonesian Economy since 1966: Southeast Asia's Emerging Giant. – P. 23.
8. Polomka P. Вказ. праця. – P. 36.
9. Green M. Indonesia: Crisis and Transformation, 1965-1968. – Washington DC: The Compass Press, 1990. – 172 p. – P. 102.
10. Sjamsuddin N. PNI Dan Kerpolitikannya 1963-1969. – Jakarta: Rajawali, 1983. – 221 h. – H. 195.
11. Hill H. Indonesia's New Order: the Dynamics of Socio-Economic Transformation. – P. 65.
12. Susunan Kabinet Republik Indonesia 1945-1970. – Jakarta: Paramita, 1970.
13. Mody N. Вказ. праця. – P. 73.
14. Green M. Вказ. праця. – P. 136.
15. Booth A, P. McCawley. The Indonesian economy during the Soeharto era. – Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1981. – 329 p. – P. 75.
16. Hill H. The Indonesian Economy since 1966: Southeast Asia's Emerging Giant. – P. 45.
17. Hill H. The Indonesian Economy since 1966: Southeast Asia's Emerging Giant. – P. 46.
18. Mody N. Вказ. праця. – P. 86.
19. Elson R. Suharto: a Political Biography. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 389 p. – P. 170.
20. Aminy A. Pasang Surut Peran DPR-MPR 1945-2004. – Jakarta: Yayasan Pancur Siwah, 2004. – 445 h. – H. 205.
21. Nishihara M. Golkar and the Indonesian Elections of 1971. – Ithaca: Cornell University Press, 1972. – 56 p. – P. 44.
22. Liddle R. Вказ. праця. – P. 130.
23. Marle A. van. Вказ. праця. – P. 44.
24. Hasibuan I. Hariman & Malari, Gelombang Aksi Mahasiswa Menentang Modal Asing. – Jakarta: Q-Communication, 2011. – 432 h. – H. 114.
25. Booth A, P. McCawley. Вказ. праця. – P. 77.

Anton Galushka-Adaykin

**Reforming Indonesian society in the context of strengthening
of the «New Order» (late 60-ies of XX century – first half 70-
ies of XX century)**

The paper addresses issues associated with changes in the political and economic life of the Republic of Indonesia that occurred after the final establishment in the country of the ideological system «New Order». The emphasis is on the role of the second president, Suharto in the reform process in Indonesia. In the article are also highlighted the prerequisites of the transformation of the Indonesian government to the military authoritarian system. Key vectors of foreign policy of the Republic of Indonesia led by Suharto are identified.

Keywords: *Golkar, Indonesia, parliament, party, Suharto government.*

Надійшла до редколегії 12.11.2013 р.